

УДК 340.12:34:61

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2026-1/2>

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ОСМИСЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НОВІТНІХ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Крисюк Юрій Петрович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0009-0009-5530-948X

Гнасюк Наталія Олександрівна,

здобувачка вищої освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0009-0006-8425-0016

У сучасних умовах стрімкого розвитку біомедичних технологій право постає не лише як регулятор суспільних відносин, але й як гарантія дотримання фундаментальних прав людини. Репродуктивні технології, генна інженерія, використання штучного інтелекту у сфері охорони здоров'я – усе це створює нові виклики для правової системи, яка повинна забезпечити баланс між прогресом науки та захистом гідності, автономії та безпеки особи. Філософсько-правовий підхід у цьому контексті виступає концептуальним підґрунтям, що визначає межі допустимого втручання у природу людини, тоді як біоетика забезпечує формування системи цінностей, яка інтегрується у правове регулювання, забезпечуючи принципи справедливості, свободи, недопущення шкоди та поваги до людської гідності. Міжнародні стандарти, зокрема Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини (2005), Конвенція Ради Європи про права людини і біомедицину (Ов'єдо, 1997), Декларація Гельсінкі (WMA, 2013) та Керівні принципи CIOMS (2016), закріплюють універсальні етичні та правові орієнтири, які мають бути імplementовані у національні правові системи. Водночас українське законодавство розвивається фрагментарно: існують окремі закони про трансплантацію, охорону здоров'я, репродуктивні технології, проте відсутній єдиний кодифікований акт, який би системно врегулював питання біоетики та новітніх медичних практик. Це створює правові прогалини та ускладнює імplementацію міжнародних стандартів, що зумовлює потребу у комплексній реформі медичного права та формуванні національного біоетичного кодексу. Таким чином, дослідження спрямоване на аналіз філософсько-правових засад біоетики, вивчення міжнародних та національних нормативних актів, окреслення проблем правового регулювання новітніх медичних технологій та формулювання пропозицій щодо вдосконалення українського законодавства.

Ключові слова: філософія права, біоетика, біоюриспруденція, новітні медичні технології, репродуктивні технології, генна інженерія, штучний інтелект, телемедицина, права людини.

Hnasyuk Nataliia, Krysiuk Yurii. Philosophical and Legal Conceptualization of the Normative Regulation of Innovative Medical Technologies

In the contemporary context of the rapid advancement of biomedical technologies, law emerges not merely as a regulator of social relations but also as a guarantor of the observance of fundamental human rights. Reproductive technologies, genetic engineering, and the application of artificial intelligence in healthcare generate novel challenges for the legal system, which must ensure a delicate balance between scientific progress and the protection of human dignity, autonomy, and personal security. A philosophical-legal approach in this regard provides the conceptual foundation that delineates the permissible boundaries of human intervention into nature, while bioethics establishes a value system integrated into legal regulation, thereby safeguarding the principles of justice, liberty, non-maleficence, and respect for human dignity. International instruments, such as the UNESCO Universal Declaration on Bioethics and Human Rights (2005), the Council of Europe Convention on Human Rights and Biomedicine (Oviedo,

1997), the Declaration of Helsinki (WMA, 2013), and the CIOMS International Ethical Guidelines (2016), enshrine universal ethical and legal benchmarks that must be implemented within national legal frameworks. At the same time, Ukrainian legislation develops in a fragmented manner: separate laws exist on transplantation, healthcare, and reproductive technologies, yet there is no unified codified act that systematically regulates issues of bioethics and innovative medical practices. This results in legal lacunae and complicates the implementation of international standards, thereby necessitating comprehensive reform of medical law and the establishment of a national Bioethical Code. Accordingly, this study is aimed at analyzing the philosophical-legal foundations of bioethics, examining international and national normative acts, identifying the challenges of legal regulation of innovative medical technologies, and formulating proposals for the improvement of Ukrainian legislation.

Key words: philosophy of law, bioethics, biojurisprudence, innovative medical technologies, reproductive technologies, genetic engineering, artificial intelligence, telemedicine, human rights.

Сучасна юриспруденція стикається з безпрецедентними викликами, пов'язаними з правовим регулюванням новітніх медичних технологій, які виходять за межі класичних доктрин права та потребують нового концептуального осмислення. Біомедичні практики – від репродуктивних технологій до генної інженерії та застосування штучного інтелекту у сфері охорони здоров'я – формують нові правові колізії, що не мають усталеного нормативного вирішення. Проблема полягає у тому, що право, будучи традиційно спрямованим на регулювання суспільних відносин, які вже набули соціальної легітимації, змушене реагувати на феномени, які перебувають на стадії становлення та викликають етичні й правові дискусії.

Міжнародні стандарти, закріплені у таких документах, як Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини (2005) [1], Конвенція Ради Європи про права людини і біомедицину (Ов'єдо, 1997) [2], Декларація Гельсінкі (2013) [3] та Керівні принципи CIOMS (2016) [4], визначають універсальні орієнтири для правового регулювання біомедичних досліджень. Однак їх імплементація у національні правові системи, зокрема в Україні, відбувається непослідовно. Українське законодавство у сфері біомедицини характеризується фрагментарністю: існують окремі закони про трансплантацію, охорону здоров'я та репродуктивні технології, проте відсутній єдиний кодифікований акт, що комплексно врегульовує питання біоетики та новітніх медичних практик. Це породжує правові прогалини, які ускладнюють практичне застосування міжнародних норм та створюють ризики для забезпечення належного захисту прав людини.

Філософсько-правове осмислення даної проблеми повинно виконати системоутворюючу функцію, визначаючи межі допустимого втручання у природу людини та формуючи концептуальні орієнтири для правотворчості. Натомість біоетика покликана стати інструментом інтеграції моральних принципів у правову систему, забезпечивши баланс між свободою наукових досліджень і захистом людської гідності.

Таким чином, постає комплексна проблема: відсутність системного підходу до правового регулювання новітніх медичних технологій в Україні, що зумовлює необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, розробки доктрини медичного права нового покоління.

У сучасній українській правовій науці питання філософсько-правових засад біоетики та правового регулювання новітніх медичних технологій досліджено лише частково. Існують окремі праці, присвячені правовому регулюванню біомедичних технологій, а також аналізу міжнародно-правових стандартів у сфері біоетики. З них слід виокремити дослідження Б. В. Островської, Г. Л. Крушельницької, І. П. Сторожука. Водночас комплексні дослідження, які б поєднували філософію права, біоетику та доктринальні проблеми правового регулювання інноваційних медичних практик, у вітчизняній науці залишаються поодинокими.

Метою роботи є філософсько-правове осмислення нормативно-правового регулювання новітніх медичних технологій в Україні.

Правове регулювання новітніх медичних технологій у сучасній юриспруденції постає як складний міждисциплінарний

феномен, що поєднує філософію права, біоетику та медичне право. Його дослідження потребує глибокого аналізу не лише нормативної бази, але й концептуальних засад, які визначають межі допустимого втручання у природу людини. Біоетика у цьому контексті виступає не як допоміжна дисципліна, а як системоутворюючий елемент правового регулювання, що забезпечує інтеграцію моральних принципів у правову систему [5].

Філософія права формує теоретичний каркас для осмислення проблематики: вона визначає співвідношення свободи науки та обмежень, які накладає право задля захисту гідності та автономії особи. У працях Тома Бічампа та Джеймса Чілдресса підкреслюється значення принципів автономії, недопущення шкоди, благодіяння та справедливості, які мають бути імплементавані у правову систему як універсальні орієнтири. Саме ці принципи стають підґрунтям для формування доктрини біоюриспруденції, що поєднує етичні та правові категорії [6].

Міжнародні стандарти закріплюють універсальні засади правового регулювання біомедичних практик. Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини (2005) визначає базові принципи, які мають бути враховані у національних правових системах. Конвенція Ради Європи про права людини і біомедицину (Ов'єдо, 1997) закріплює положення щодо захисту прав пацієнтів та учасників медичних досліджень, а Декларація Гельсінкі (2013) встановлює етичні стандарти для проведення клінічних випробувань. Керівні принципи CIOMS (2016) деталізують вимоги до досліджень за участю людини, що забезпечує їхню відповідність міжнародним нормам.

Українське законодавство у сфері біомедицини розвивається фрагментарно. Існують окремі закони про трансплантацію, охорону здоров'я та репродуктивні технології, проте відсутній єдиний кодифікований акт, який би комплексно врегульовував питання біоетики та новітніх медичних практик. Це породжує правові прогалини, які ускладнюють імплементацію міжнародних стандартів та створюють ризики для захисту прав людини. У працях Г. Крушельницької та Г. Міщеракова

наголошується на необхідності системної реформи медичного права та розробки Біоетичного кодексу України, який би відповідав сучасним викликам науки [7; 8; 9].

Особливу увагу слід приділити проблематиці репродуктивних технологій. В Україні вони становлять одну з найбільш дискусійних сфер сучасної біоюриспруденції, адже безпосередньо стосуються фундаментальних прав людини, зокрема права на життя, гідність та свободу репродуктивного вибору. Україна належить до держав, де допоміжні репродуктивні технології (ДРТ) дозволені на законодавчому рівні, і за кількістю програм ДРТ посідає четверте місце в Європі [10]. Однак комплексне правове регулювання цих відносин на рівні спеціального закону відсутнє, що створює значні правові прогалини та ускладнює забезпечення належного балансу між інтересами батьків, медичних установ та дитини. Нині застосування ДРТ в Україні регламентовано лише окремими положеннями Конституції України, Цивільного та Сімейного кодексів, ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та низкою підзаконних актів, серед яких ключове значення має Наказ МОЗ № 787 від 09.09.2013 р., яким затверджено Порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій. Проте цей документ має переважно медико-організаційний характер і лише частково вирішує питання правового забезпечення, залишаючи поза увагою низку принципових юридичних аспектів, таких як правовий статус ембріона, гарантії прав дитини, що народжується за допомогою ДРТ, та механізми захисту прав учасників програми. Порівняльно-правовий аналіз свідчить, що у країнах Європейського Союзу питання репродуктивного здоров'я врегульовані значно детальніше. Наприклад, у Франції та Німеччині існують спеціальні закони, які визначають умови застосування ДРТ, встановлюють обмеження щодо кількості ембріонів, що можуть бути імплантовані, та регламентують правовий статус донорів і сурогатних матерів. В Україні ж відсутність аналогічного закону призводить до неоднозначності правозастосування та створює ризики для захисту прав людини. Правове регулювання репродуктивних технологій в Укра-

їні потребує докорінного оновлення. Ми переконані у необхідності ухвалення спеціального закону, який би врегулював усі аспекти застосування ДРТ, визначав правовий статус ембріона, гарантував захист прав дитини та встановлював чіткі правила для медичних установ і учасників програм. Такий закон має враховувати міжнародні стандарти та забезпечувати гармонізацію українського законодавства з європейським правовим простором.

Окремої уваги заслуговує проблема сурогатного материнства, яка в умовах воєнного стану набула нових вимірів. Міжнародна практика демонструє різні підходи до правового регулювання сурогатного материнства. У більшості країн Європейського Союзу сурогатне материнство заборонене або суворо обмежене, тоді як у США та деяких азійських країнах воно дозволене за умови укладення спеціальних контрактів, які детально регламентують права та обов'язки сторін [11]. Сурогатне материнство в Україні є однією з найбільш контроверсійних сфер правового регулювання, що поєднує у собі складні етичні, соціальні та юридичні аспекти. Україна фактично стала одним із світових центрів надання послуг сурогатного материнства, що зумовлено відносною доступністю процедур, ліберальним підходом законодавства та високим рівнем медичних технологій [10]. Практика сурогатного материнства в Україні часто використовується іноземними громадянами, що породжує складні колізії міжнародного приватного права та ставить питання про захист прав дитини у транскордонних правовідносинах. Згідно з чинним законодавством України, сурогатне материнство регламентується лише окремими положеннями Сімейного кодексу та підзаконними актами Міністерства охорони здоров'я. Це призводить до того, що ключові питання залишаються невирішеними: правовий статус сурогатної матері, гарантії прав дитини, що народжується внаслідок такої програми, а також механізми захисту прав біологічних батьків [7; 8]. Відсутність чіткої законодавчої регламентації створює ризики комерціалізації репродуктивних послуг, порушення принципу пріоритетності інтересів дитини, закріпленого у Конвенції ООН про права дитини та породжує

ризики порушення прав учасників цих правовідносин.

Також варто зазначити, що неврегульованим у національному законодавстві залишається питання правового статусу ембріона. У працях Б. Островської та Т. Тарасевича підкреслюється, що відсутність чіткої правової дефініції ембріона створює небезпеку порушення принципу недопущення шкоди та ставить під сумнів ефективність правового захисту у сфері репродуктивних технологій [12; 6]. Правовий статус ембріона є однією з найбільш складних і дискусійних проблем сучасної біоюриспруденції. В українському законодавстві відсутня чітка дефініція ембріона як об'єкта чи суб'єкта права, що створює правову невизначеність та породжує численні колізії у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій. У науковій літературі наголошується, що така неврегульованість суперечить принципу правової визначеності та ставить під сумнів ефективність захисту прав людини у сфері біомедицини. Міжнародні стандарти пропонують різні підходи до визначення правового статусу ембріона. Конвенція Ради Європи про права людини і біомедицину (Ов'єдо, 1997) [2] закріплює положення про необхідність захисту людської істоти від моменту її зародження, проте залишає державам право самостійно визначати юридичні межі цього захисту. Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини (2005) [1] наголошує на необхідності дотримання принципу гідності та недопущення шкоди, що має бути застосовано і до ембріона. Водночас у правових системах окремих країн існують різні моделі: від визнання ембріона суб'єктом права (наприклад, у Німеччині) до його розгляду як об'єкта спеціального правового захисту (у Франції та Великій Британії).

Окрім того нові виклики для права створюють генна інженерія та технологія CRISPR-Cas9, адже вони ставлять питання про допустимість втручання у геном людини. Науковці з Китаю Чжаншен Сунь та Кесінь Чжан підкреслюють, що розвиток цих технологій потребує чітких правових рамок, адже вони можуть змінити саму природу людини. Це створює нові етичні колізії: з одного боку, можливість ліку-

вання спадкових хвороб, з іншого – ризик порушення принципу недопущення шкоди та небезпека використання технологій для створення «генетично модифікованої людини» [11].

Таким чином, проблема правового статусу ембріона та регулювання генної інженерії потребує комплексного вирішення. Очевидною є потреба в ухваленні спеціальних законів, які б визначали правовий статус ембріона, встановлювали межі допустимого втручання у геном людини та гарантували захист прав учасників біомедичних досліджень. Вони повинні бути побудовані на засадах верховенства права та біоетики, враховувати міжнародні стандарти й забезпечувати гармонізацію українського законодавства з європейським правовим простором.

Філософсько-правовий вимір проблеми полягає у визначенні меж допустимого втручання у репродуктивну сферу людини. Біоетика наголошує на необхідності дотримання принципів автономії та гідності особи, проте право повинно забезпечити баланс між цими принципами та суспільними інтересами. Філософсько-правовий підхід у цьому контексті повинен визначити межі допустимого втручання у природу людини та сформулювати концептуальні орієнтири для правотворчості, позаяк біоетика виступає як інструмент інтеграції моральних принципів у правову систему, забезпечуючи баланс між свободою наукових досліджень і захистом людської гідності [5]. Як зазначає Іоанніс Економідіс, формування нової доктрини біоетики має враховувати виклики цифрової медицини та генної інженерії, адже саме вони визначають майбутнє правового регулювання у сфері біомедицини [13].

Варто зазначити, що цифрова біоетика, як новий напрям правової науки, виникла у відповідь на стрімкий розвиток інформаційних технологій та їх інтеграцію у сферу охорони здоров'я. Використання штучного інтелекту у медичній практиці створює унікальні правові та етичні виклики, які потребують доктринального осмислення та нормативного врегулювання. Алгоритми машинного навчання, що застосовуються для діагностики, прогнозування та лікування, формують нову парадигму медичної допомоги, де ключо-

вим стає питання відповідальності за прийняті рішення.

Американські науковці Бенджамін Трамп та Крістофер Каммінгс наголошують, що застосування штучного інтелекту у медицині породжує ризики для захисту персональних даних пацієнтів, адже алгоритми потребують обробки великих масивів чутливої інформації [14]. Це ставить питання про дотримання принципу конфіденційності та недопущення шкоди, закріпленого у міжнародних стандартах біоетики. І. Економідіс підкреслює, що цифрова біоетика повинна враховувати не лише технічні аспекти використання алгоритмів, але й філософсько-правові категорії, такі як автономія особи, гідність та справедливість. Також варто виділити проблему правового статусу рішень, ухвалених штучним інтелектом. У сучасній доктрині права відсутня єдина позиція щодо того, чи можуть такі рішення мати юридичну силу, чи вони повинні розглядатися лише як допоміжний інструмент для лікаря. Це створює правову невизначеність та породжує ризики для захисту прав пацієнтів [13]. Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини наголошує на необхідності дотримання принципу автономії, що означає, що остаточне рішення щодо лікування має приймати людина, а не алгоритм. Таким чином, цифрова біоетика та правове регулювання штучного інтелекту у медицині потребують комплексного нормативного врегулювання, в якому було б визначено правовий статус рішень, ухвалених алгоритмами, встановлено межі їх застосування та гарантовано захист прав пацієнтів.

Окремої уваги заслуговує телемедицина як новітня форма надання медичної допомоги. Вона є одним із ключових напрямів цифрової трансформації охорони здоров'я. Її правове регулювання в Україні перебуває на стадії становлення, що зумовлено необхідністю доктринального осмислення та гармонізації з міжнародними стандартами. Телемедичні технології передбачають дистанційне консультування, діагностику та моніторинг стану пацієнтів із використанням інформаційно-комунікаційних систем, що створює нові правові та етичні виклики [10]. Згідно з чинним законодавством України, телемедицина регламентується лише окремими поло-

женнями ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та наказами Міністерства охорони здоров'я, зокрема Наказом МОЗ № 681 від 19.03.2018 р., яким затверджено Порядок застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я. Проте цей документ має переважно організаційний характер і не вирішує ключових юридичних питань: правового статусу телемедичних послуг, гарантій конфіденційності та захисту персональних даних пацієнтів, а також відповідальності лікаря за рішення, ухвалені дистанційно [7; 8]. Міжнародна практика демонструє більш розвинені моделі правового регулювання телемедицини. У країнах Європейського Союзу телемедичні послуги визнаються як повноцінна форма медичної допомоги, що підлягає ліцензуванню та контролю з боку держави. У США телемедицина врегульована на рівні федерального законодавства, яке визначає стандарти надання дистанційних медичних послуг та гарантує захист прав пацієнтів [11; 14]. В Україні ж відсутність аналогічного закону призводить до правової невизначеності та створює ризики для захисту прав людини. Філософсько-правовий вимір телемедицини полягає у визначенні меж допустимого використання інформаційних технологій у сфері охорони здоров'я. Біоетика ж наголошує на необхідності дотримання принципів автономії та гідності особи, проте право повинно забезпечити баланс між цими принципами та суспільними інтересами. Окрім того наявна й проблема захисту персональних даних у телемедичних системах. У працях Б. Трампа та К. Каммінгса підкреслюється, що використання цифрових технологій у медицині породжує ризики для конфіденційності та безпеки інформації, що потребує спеціального правового регулювання. Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини наголошує на необхідності дотримання принципу недопущення шкоди, що означає, що держава повинна гарантувати захист персональних даних пацієнтів у телемедичних системах. Таким чином, телемедицина в Україні також потребує ухвалення нормативно-правових актів, котрі б врегульовували усі аспекти застосування телемедичних технологій, визначали правовий статус телемедичних

послуг, гарантували захист прав пацієнтів та встановлювали чіткі правила для медичних установ і лікарів.

Проблематика правового регулювання новітніх медичних технологій в Україні демонструє системну фрагментарність та відсутність єдиного концептуального підходу. Наявні нормативно-правові акти лише частково охоплюють сферу біомедицини, залишаючи поза увагою ключові питання правового статусу ембріона, меж застосування генної інженерії, використання штучного інтелекту у медицині та телемедицини. Це породжує правові прогалини, які ускладнюють імплементацію міжнародних стандартів та створюють ризики для захисту прав людини.

У науковій літературі дедалі частіше висловлюється думка про необхідність створення комплексного Біоетичного кодексу України, який би систематизував правове регулювання у сфері біомедицини та забезпечив гармонізацію національного законодавства з міжнародними нормами [5;9; 15]. Такий кодекс має виконувати не лише регулятивну, але й доктринальну функцію, формуючи нову парадигму медичного права, що враховує виклики сучасних технологій та інтегрує біоетичні принципи у правову систему.

Міжнародний досвід підтверджує ефективність кодифікації у сфері біоетики. Конвенція Ради Європи про права людини і біомедицину (Ов'єдо, 1997) [2] та Універсальна декларація ЮНЕСКО про біоетику та права людини (2005) [1] закріплюють універсальні стандарти, які можуть бути використані як концептуальна основа для створення національного Біоетичного кодексу. Декларація Гельсінкі (2013) [3] та Керівні принципи CIOMS (2016) [4] деталізують етичні вимоги до медичних досліджень, що також повинно бути враховано у процесі кодифікації.

Філософсько-правовий вимір кодифікації полягає у визначенні меж допустимого втручання у природу людини та формуванні концептуальних орієнтирів для правотворчості. Натомість біоетика виступає як системоутворюючий елемент, що забезпечує інтеграцію моральних принципів у правову систему та гарантує баланс між прогресом науки і захистом прав людини. Як зазначає І. Економідіс, формування

нової доктрини біоетики має враховувати виклики цифрової медицини та генної інженерії, адже саме вони визначають майбутнє правового регулювання у сфері біомедицини.

Таким чином, перспективи кодифікації медичного права в Україні полягають у створенні комплексного Біоетичного кодексу, який би: систематизував правове

регулювання у сфері біомедицини; визначав правовий статус ембріона та межі застосування новітніх технологій; встановлював чіткі правила для використання штучного інтелекту та телемедицини; гарантував захист прав пацієнтів та учасників медичних досліджень; забезпечував гармонізацію українського законодавства з міжнародними стандартами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. UNESCO. Universal Declaration on Bioethics and Human Rights. 2005. unesdoc.unesco.org
2. Council of Europe. Convention on Human Rights and Biomedicine (Oviedo Convention). 1997.
3. World Medical Association. Declaration of Helsinki – Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects. 2013.
4. CIOMS. International Ethical Guidelines for Biomedical Research Involving Human Subjects. 2016. cioms.ch
5. Тарасевич Т. Ю. Універсальні принципи і цінності біомедичної етики: аспекти взаємозв'язку з біоюриспруденцією. *Часопис Київського університету права*, 2023. № 1. С. 128–132. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.27>
6. Beauchamp T. L., Childress J. F. Principles of Biomedical Ethics. Oxford University Press, 8th ed., 2019. 512 p.
7. Крушельницька Г. Л. Правове регулювання біомедичних технологій в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. 181–184. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/41>
8. Міщераков Г. А. Правове регулювання біомедичних технологій та біоетики: сучасні виклики для законодавства України. *Право і суспільство*. 2024. № 6. С. 22–28. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.6.4>
9. Krushelnytska H. et al. Legal framework for the implementation of biomedical technologies as a driver of healthcare system development in Ukraine. *International Journal of Ecosystems and Ecology Science*. 2025. P. 115-120. DOI:10.31407/ijeecs15.415
10. Орел Л. В., Савченко В. М. та ін. Правове регулювання застосування репродуктивних технологій в Україні. *Reproductive Health of Woman*, 2024. С. 44–53. DOI: <https://doi.org/10.30841/2708-8731.8.2024.320082>
11. Sun Z., Zhang K. Development of Biomedical Technology from the Perspective of Ethics and Law. *Annals of Medicine and Health Sciences Research* 2024. DOI: 10.54608/annalsmedical.2024.S4
12. Островська Б. В. Міжнародно-правове регулювання права людини на життя в контексті біоетики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2021. 44 с.
13. Economidis I. Biopolitics and the Ethical Dilemmas of Biotechnology: Lessons from the Pandemic. *Microb Biotechnol*. 2025. 18(11). e70114. DOI: 10.1111/1751-7915.70114
14. Trump B., Cummings C. Governing biotechnology to provide safety and security and address ethical, legal, and social implications. *Front Genet*. 2023. 13. 1052371. DOI: 10.3389/fgene.2022.1052371
15. Herzanych V. M. et al. Ethical and legal principles of biomedical research. *Wiad Lek*, 2025. 78(4). 943-948. DOI: 10.36740/WLek/203907: 943-948

REFERENCES:

1. UNESCO. (2005). *Universal Declaration on Bioethics and Human Rights*. <http://unesdoc.unesco.org>
2. Council of Europe. (1997). *Convention on Human Rights and Biomedicine (Oviedo Convention)*.

3. World Medical Association. (2013). Declaration of Helsinki – Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects. *Journal of the American Medical Association*, 310(20), 2191–2194.

4. CIOMS. (2016). *International Ethical Guidelines for Health-related Research Involving Humans*. <http://cioms.ch>

5. Tarasevych, T. Yu. (2023). Universalni pryntsyipy i tsinnosti biomedychnoi etyky: aspekty vzaïmozv'язku z bioiuryisprudentsiieiu [Universal principles and values of biomedical ethics: Aspects of relationship with biojurisprudence]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 1, 128–132. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.27>

6. Beauchamp, T. L., & Childress, J. F. (2019). *Principles of Biomedical Ethics* (8th ed.). Oxford University Press.

7. Krushelnytska, H. L. (2022). Pravove rehuliuвання biomedychnykh tekhnolohii v Ukraini [Legal regulation of biomedical technologies in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 5, 181–184. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/41>

8. Mishcheryakov, H. A. (2024). Pravove rehuliuвання biomedychnykh tekhnolohii ta bioetyky: suchasni vyklyky dlia zakonodavstva Ukraini [Legal regulation of biomedical technologies and bioethics: Modern challenges for the legislation of Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*, 6, 22–28. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.6.4>

9. Krushelnytska, H., et al. (2025). Legal framework for the implementation of biomedical technologies as a driver of healthcare system development in Ukraine. *International Journal of Ecosystems and Ecology Science*, 15, 115–120. <https://doi.org/10.31407/ijees15.415>

10. Orel, L. V., Savchenko, V. M., & et al. (2024). Pravove rehuliuвання zastosuvannya reproduktyvnykh tekhnolohii v Ukraini [Legal regulation of the use of reproductive technologies in Ukraine]. *Reproductive Health of Woman*, 8, 44–53. <https://doi.org/10.30841/2708-8731.8.2024.320082>

11. Sun, Z., & Zhang, K. (2024). Development of Biomedical Technology from the Perspective of Ethics and Law. *Annals of Medicine and Health Sciences Research*, 14, S4. <https://doi.org/10.54608/annalsmedical.2024.S4>

12. Ostrovska, B. V. (2021). *Mizhnarodno-pravove rehuliuвання prava liudyny na zhyttia v konteksti bioetyky* [International legal regulation of the human right to life in the context of bioethics] (Author's abstract of Doctoral dissertation, K text V. M. Koretsky Institute of State and Law of NAS of Ukraine). Kyiv.

13. Economidis, I. (2025). Biopolitics and the Ethical Dilemmas of Biotechnology: Lessons from the Pandemic. *Microbial Biotechnology*, 18(11), e70114. <https://doi.org/10.1111/1751-7915.70114>

14. Trump, B., & Cummings, C. (2023). Governing biotechnology to provide safety and security and address ethical, legal, and social implications. *Frontiers in Genetics*, 13, 1052371. <https://doi.org/10.3389/fgene.2022.1052371>

15. Herzanych, V. M., et al. (2025). Ethical and legal principles of biomedical research. *Wiadomości Lekarskie*, 78(4), 943–948. <https://doi.org/10.36740/WLek/203907>

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 19.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.05.2026